

чання, внаслідок чого компанії прагнуть зменшувати залежність від країн із високим рівнем політичного ризику, диверсифікувати постачальників, знаходити альтернативні маршрути. У практиці управління це призвело до використання концепції «nearshoring» (перенесення виробництва ближче до ринку споживання) та «friend-shoring» (розміщення виробництва в країнах, що мають стабільні політичні відносини).

Загалом теорії управління тепер більше орієнтовані на адаптивність, стійкість і управління ризиками, а практика управління вимагає від організацій більш гнучкого та регіонального підходу до своєї діяльності, а також готовності швидко реагувати на зовнішні загрози. Успішні компанії інтегрують ці зміни у свої стратегії, щоб мінімізувати вплив геополітичних ризиків і забезпечити довгострокову стійкість. У повоєнній доктрині відновлення України ці аспекти мають бути систематизовані та враховані як база формування оновленої управлінської екосистеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Spender J-C. Modern Management: Origins and Development. *James D. Wright (editor-in-chief), International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. 2nd edition, 2015. Vol. 15. Oxford: Elsevier. P. 675–681.
2. Трут О., Гнилянська О. Адаптація менеджменту до викликів «Індустрії 4.0»: відмінності та стратегії. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2024. № 1(111). С. 37–45. DOI: 10.37734/2409-6873-2024-1-5.
3. Плахотник О. О., Кукчер М. М. Перспективи та основні напрями розвитку сучасного менеджменту. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. № 5(79). С. 75–81.
4. Maitland A., Steele R. *INdivisible: Radically rethinking inclusion for sustainable business results*. Paperback. 2020. 197 p.
5. Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика: монографія. Львів–Торунь: Liha-Pres, 2022. 460 с.

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ВОЄННИЙ ТА ПОВОЄННИЙ ЧАС

Боднар Т. С.

*Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
Хмельницький (Україна)
e-mail: bodnarts@gmail.com*

Відновивши 24 серпня 1991 р. незалежність України, український уряд розпочав активну роботу з прийняття нового пенсійного законодавства. У цьому ж році були прийняті перші важливі для пенсійного забезпечення громадян Закони України: «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 р. № 1427-ХІІ та Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 р. № 1788-ХІІ. Говорячи про період незалежності України, можна впевнено констатувати, що прийняття Закону України «Про пенсійне забезпечення» запустило процес започаткування пер-

шого етапу становлення національної системи пенсійного забезпечення. Цей закон є одним із низки прийнятих законів, у положеннях якого застосування диференціації є дійсно справедливим.

У наступні роки було прийнято ще низку законів, у яких визначалися спеціальні, більш пільгові умови виходу на пенсію для окремих категорій громадян. Зокрема, це Закон України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» від 9 квітня 1992 р. [1, с. 46–47].

Вказаний вище закон є досі чинним, а на його основі здійснюється регулювання пенсійного забезпечення військовослужбовців та членів їхніх сімей. Однак Законом України «Про внесення змін до деяких законів України з питань пенсійного забезпечення та соціального захисту військовослужбовців» від 4 квітня 2006 р. були внесені відповідні зміни, тому назва цього нормативно-правового акта була викладена в новій редакції – «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [2, с. 210].

Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» визначені умови, норми та порядок пенсійного забезпечення відповідної категорії населення, та закріплено низку гарантій для осіб, які мають право на пенсію відповідно до зазначеного Закону:

- гідне пенсійне забезпечення шляхом встановлення їм пенсій не нижче прожиткового мінімуму, визначеного законом;
- перерахунок призначених пенсій у зв'язку із збільшенням рівня грошового забезпечення;
- надання передбачених законодавством державних соціальних гарантій, вжиття на державному рівні заходів, спрямованих на їх соціальний захист.

Наступним важливим етапом для системи пенсійного забезпечення українських військовослужбовців стала російська агресія проти України, яка розпочалася в лютому 2014 року. Анексія Кримського півострова, запровадження режиму антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей, яка у травні 2019 року була переформатована в Операцію Об'єднаних Сил, вимагали тотального реформування Збройних Сил України зокрема та оборонного сектору країни загалом. Це потребувало удосконалення системи соціального захисту військовослужбовців, як категорії громадян, які набули пріоритетного статусу.

Для забезпечення цих змін було прийнято Кабінетом Міністрів України постанови від 30.08.2017 № 704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» і від 21.02.2018 № 103 «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб». Зазначені постанови гарантували підвищення грошового забезпечення військовослужбовців та сприяли перерахунку пенсій, вихо-

дячи зі збільшених розмірів посадових окладів, окладів за військовим званням та інших складових грошового забезпечення відповідно [3, с. 208].

З початком повномасштабної фази російсько-української війни 24 лютого 2022 р. в країні був введений режим дії воєнного стану. Це вплинуло і на зміни в соціальному забезпеченні військовослужбовців. Зокрема, постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2024 № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» запроваджено додаткові матеріальні виплати військовослужбовцям та врегульовано порядок виплати одноразової грошової допомоги особам, які мають право на цю допомогу, в разі загибелі військовослужбовця. На зазначені виплати були спрямовані кошти резервного фонду Державного бюджету України [4, с. 517–518].

Для створення і належного функціонування справді достойної та справедливої системи пенсійного забезпечення військовослужбовців після перемоги України в російсько-українській війні доцільним буде поступовий відхід насамперед від радянського перерозподілу та орієнтація на пенсійні системи країн членів альянсу НАТО загалом і низки європейських країн зокрема. Належний рівень пенсійного забезпечення військовослужбовців впливатиме на престижність професії, а отже, і впевненість у тому, що у Збройних Силах проходитиме службу достатня кількість військовослужбовців, які фінансово захищені та забезпечені, а отже, – вмотивовані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Скоробагатько А. В. Єдність та диференціація у пенсійному законодавстві періоду становлення незалежної української держави. *Juris Europensis Scientia*. 2023. № 2. С. 45–50.
2. Радченко Я. М. Історико-правовий розвиток законодавства про пенсійне забезпечення військовослужбовців. *Право та державне управління*. 2020. № 3. С. 207–211.
3. Сирота І. М., Корнілова О. В. Порядок призначення та перерахунку пенсій особам, звільненим з військової служби. *Юридичний науковий журнал*. 2019. № 6. С. 207–209.
4. Умаєв Б. Б. Достатнє матеріальне забезпечення військовослужбовців і працівників служби безпеки України – гарантія національної безпеки держави. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. С. 514–518.

РЕІНТЕГРАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ЯК ЧИННИК ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Бондаревська К. В.^{1*}, Коробська А. В.²

^{1,2}Університет митної справи та фінансів, Дніпро (Україна)

* e-mail: kseny-8888@i.ua

Реінтеграція являє собою надзвичайно важливий процес поновлення ролі статусної особи у цивільному житті, зокрема відновлення соціальних зв'язків і повернення військового до ролі сім'янина, співробітника та соціальної особистості у суспільстві.